

Pelod in semena

Maja Andrič in Tjaša Tolar
Inštitut za arheologijo, ZRC SAZU

Inštitut za arheologijo,
ZRC SAZU

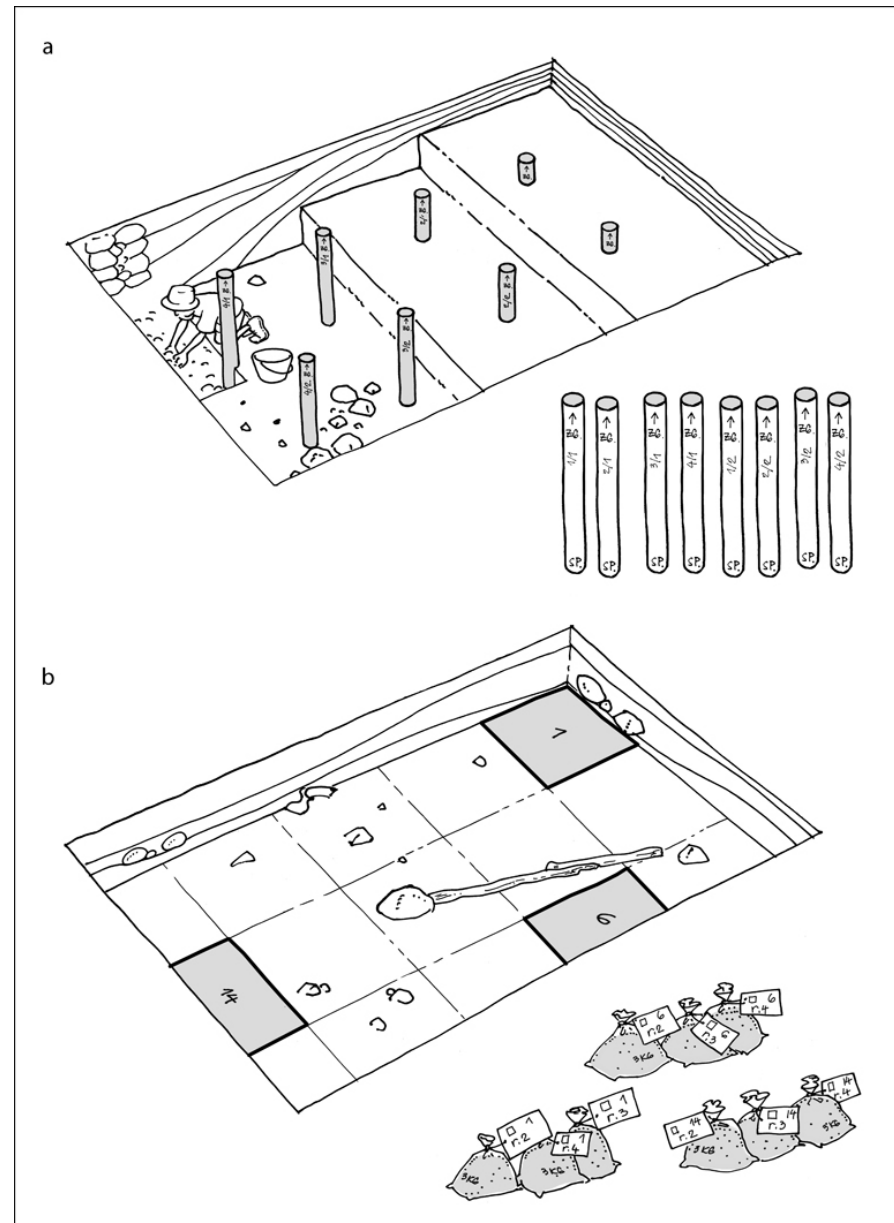
Gosposka ul. 13,
Ljubljana

maja.andric@zrc-sazu.si,
tjasa.tolar@zrc-sazu.si

Arheobotanične raziskave

1. odvzem vzorcev s terena

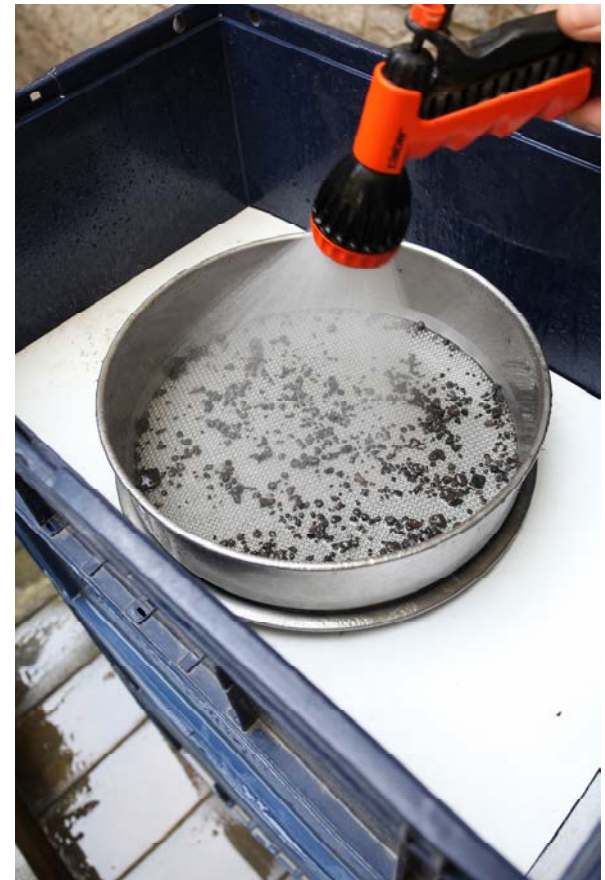

2. spiranje sedimenta na sitih

3. Pregledovanje organskih ostankov

4. identifikacija in štetje makrorastlinskih ostankov

Palinološke raziskave

1. jemanje vzorcev

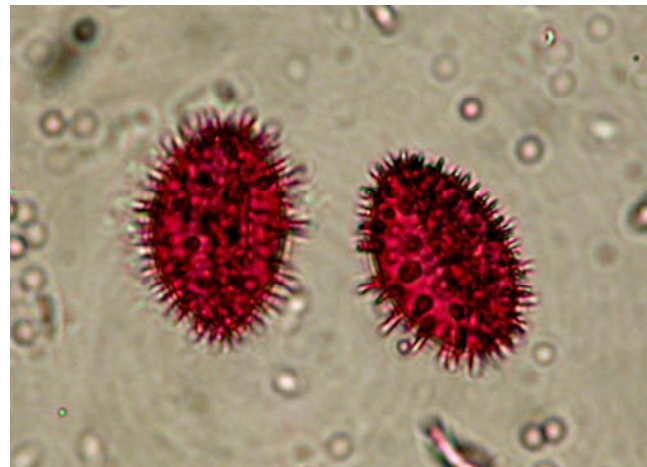

2. laboratorijska priprava vzorcev

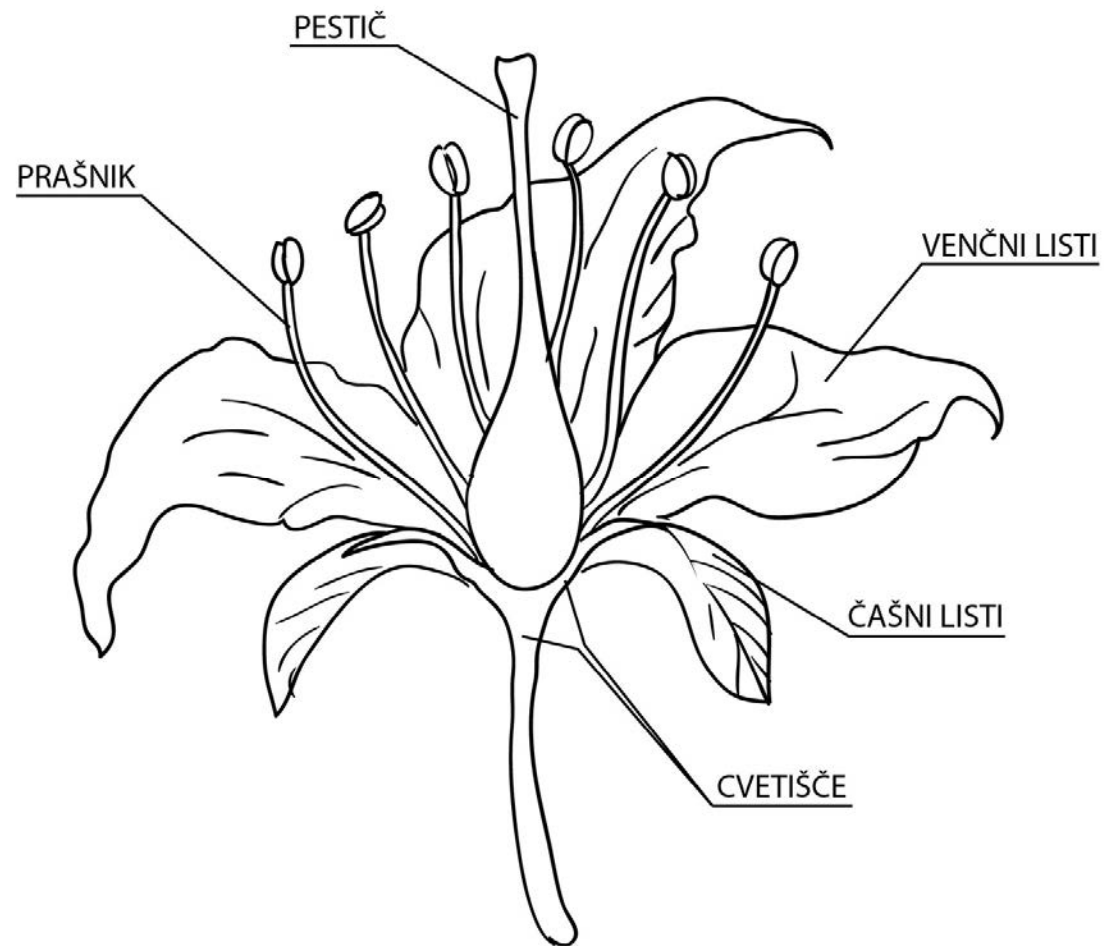

3. prepoznavanje in štetje peloda

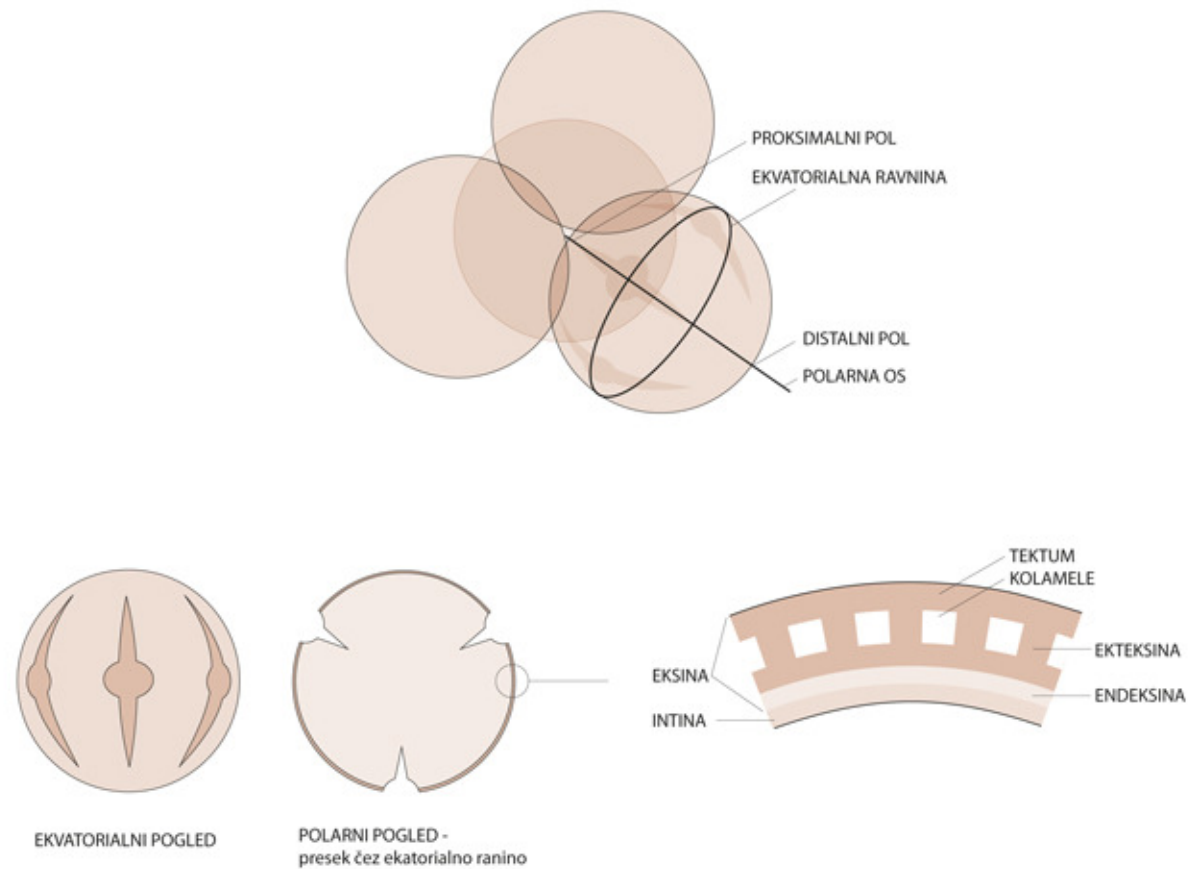

Zgradba cveta

Pelod ali cvetni prah v prašnikih

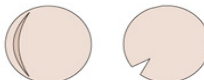
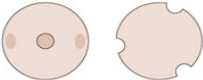
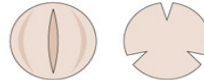
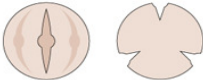
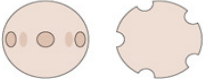
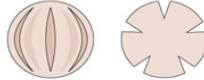
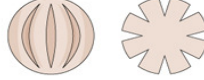
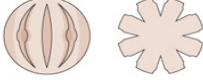

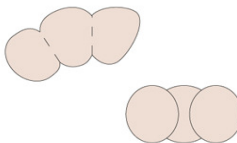
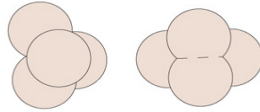
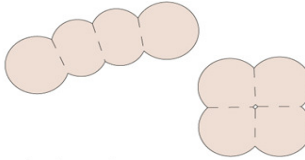
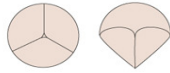
pelod bukve (*Fagus sylvatica*)

Kako prepoznamo, kateri rastlini pripada pelodno zrno?

- oblika
- število por / brazd
- vzorčki na površini ovojnice

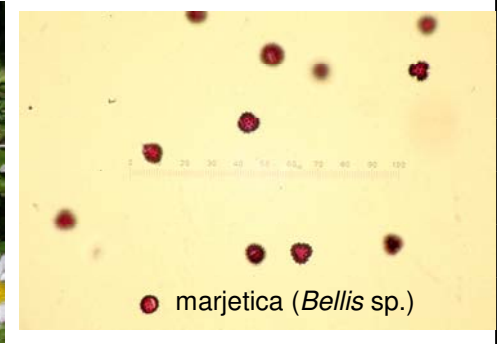
	PORATNA PELODNA ZRNA	KOLPATNA PELODNA ZRNA	KOLPORATNA PELODNA ZRNA
MONO -	 Poaceae (trave)	 Nuphar (blatnik)	
TRI -	 Betula (breza) Corylus (leska)	 Acer (javor)	 Fagus (bukev)
PENTA -	 Alnus (jelša) Ulmus (brest)	 Rubiaceae (broščevice)	 Viola (vijolica)
POLI -	 Chenopodiaceae (metlikovke)	 Lamiaceae (ustnatice)	 Symphitum (gabez)

INAPERTURATNA	 <i>Larix</i> (macesen)	
SAKATNA	 <i>Pinus</i> (bor)	
TETRADE	 Ericaceae (vresovke)	 <i>Typha</i> (rogoz)
SPORE PRAPROTI IN MAHOV	MONOLETNE <i>Polypodium</i> (sladka koreninica)	TRILETNE <i>Sphagnum</i> (šotni mahovi)

bor (*Pinus* sp.)

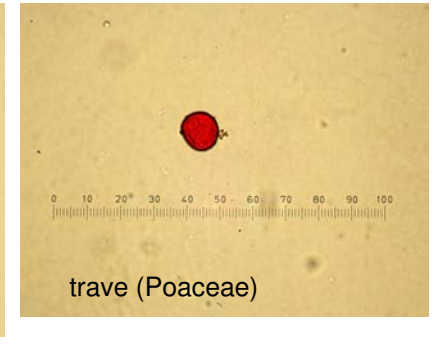
marjetica (*Bellis* sp.)

hrast (*Quercus* sp.)

oreh (*Juglans* sp.)

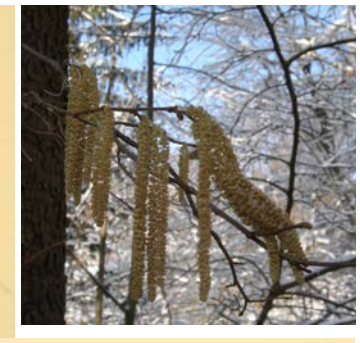
trave (Poaceae)

jelša (*Alnus* sp.)

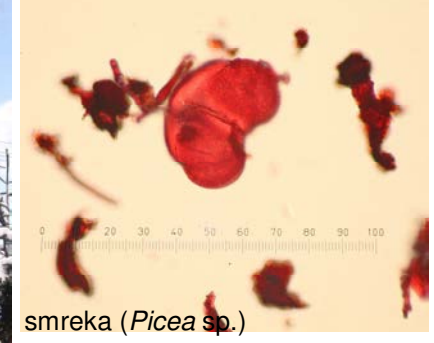
leska (*Corylus* sp.)

bukev (*Fagus* sp.)

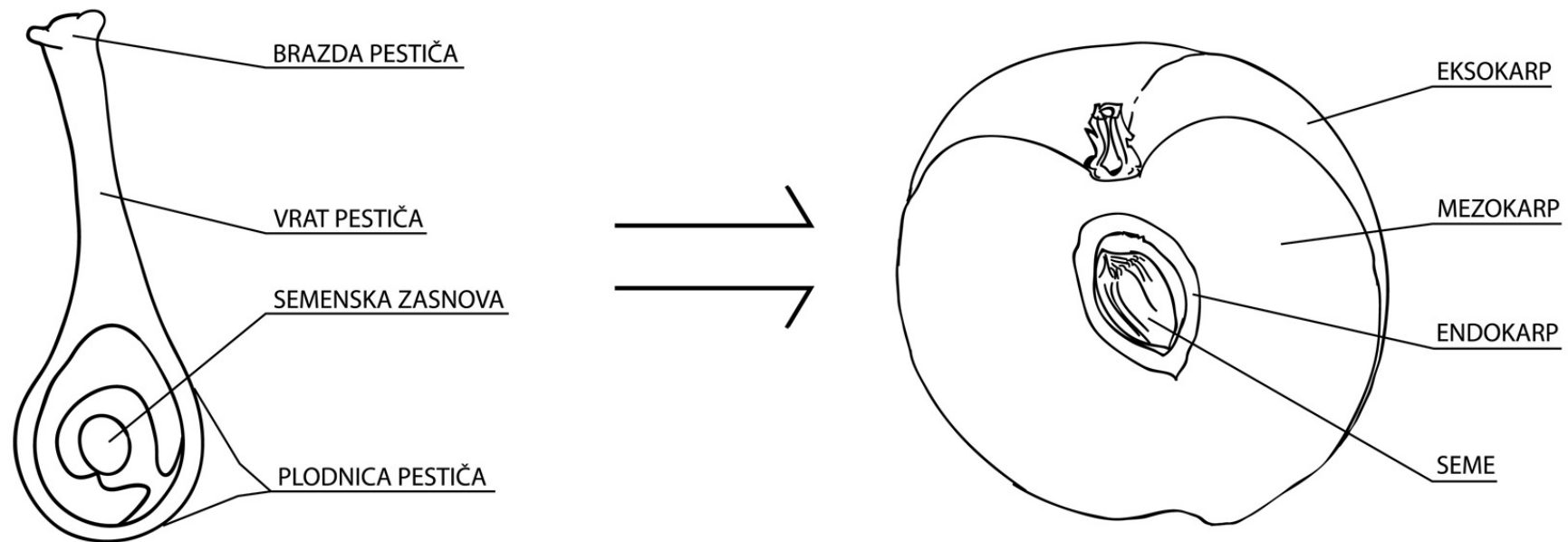

regrat (*Taraxacum* sp.)

smreka (*Picea* sp.)

Nastanek plodu / semena pri kritosemenkah

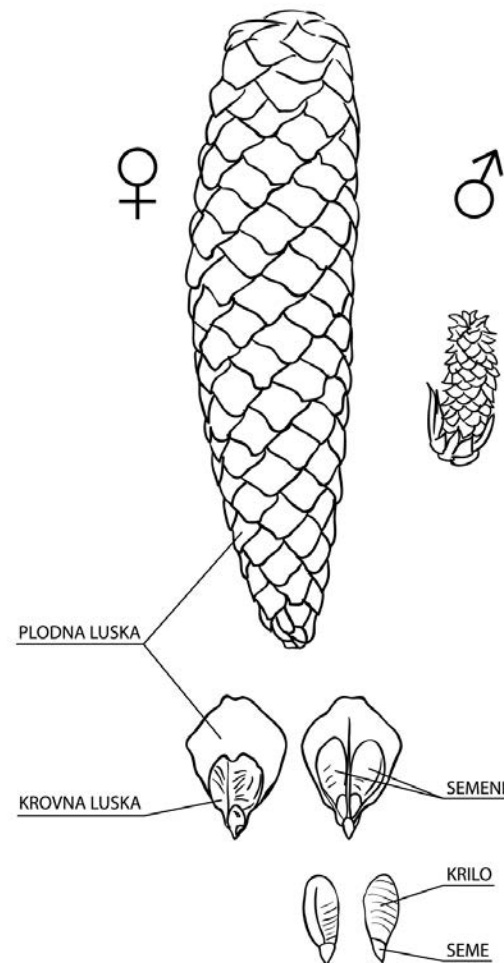

Primeri različnih tipov plodov

- pečkati (jabolko, hruška)
- koščičasti - enostavni (sliva, marelica)
- koščičasti – birni (robida, malina)
- enostaven, zaprt, suh (kostanj, žir)
- enostaven, zaprt, sočen (grozd)
- enostaven, sejalen (mak, lan)

Golosemenke nimajo plodov,
pač pa le gola semena

Tudi MED vsebuje cvetni prah

- žužkocvetne rastline imajo v cvetu pogosto razvite tudi medovnike ali nektarije
- čebele nabirajo **medičino** na različnih cvetovih, odvisno od časa in območja v katerem se gibljejo
- v zameno za sladko tekočino, cvetove uspešno oprašijo

Vrste medu

1. **cvetlični med**: akacijev med, med oljne ogrščice, sivkin med, kostanjev med, lipov med ali mešani cvetlični med travniških cvetlic, ...
2. **gozdni med**: nastane s prebavo listnih ušic, čebele v svoje satovje prinašajo sladke izločke različnih vrst listnih ušic (**mana**) – smrekov, hojev ... med

Cvetni prah v medu

Čebele poleg medicīne oz. mane v svoje satovje prinašajo tudi cvetni prah:

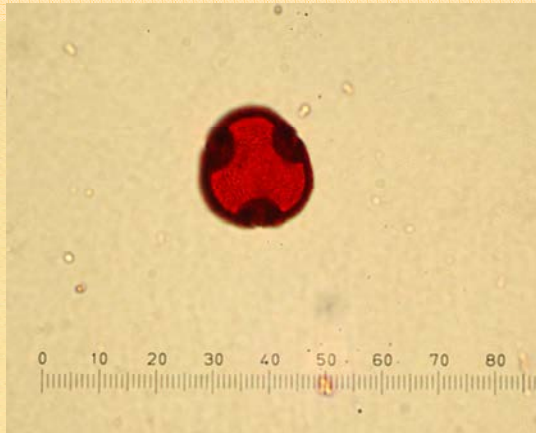
1. nenamerno s cvetov, kjer so nabirale medicīno
2. namerno s katerihkoli cvetov v bližini njihovega čebelnjaka, npr. za hranjenje zalege (novih čebel), tudi za predelavo medicīne v zrel med

Kostanjev med

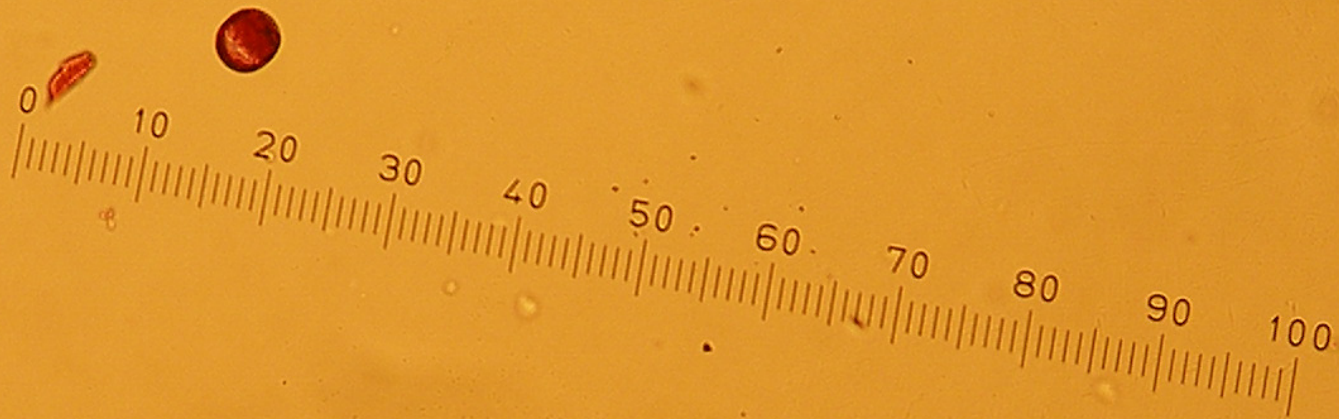

Lipov med

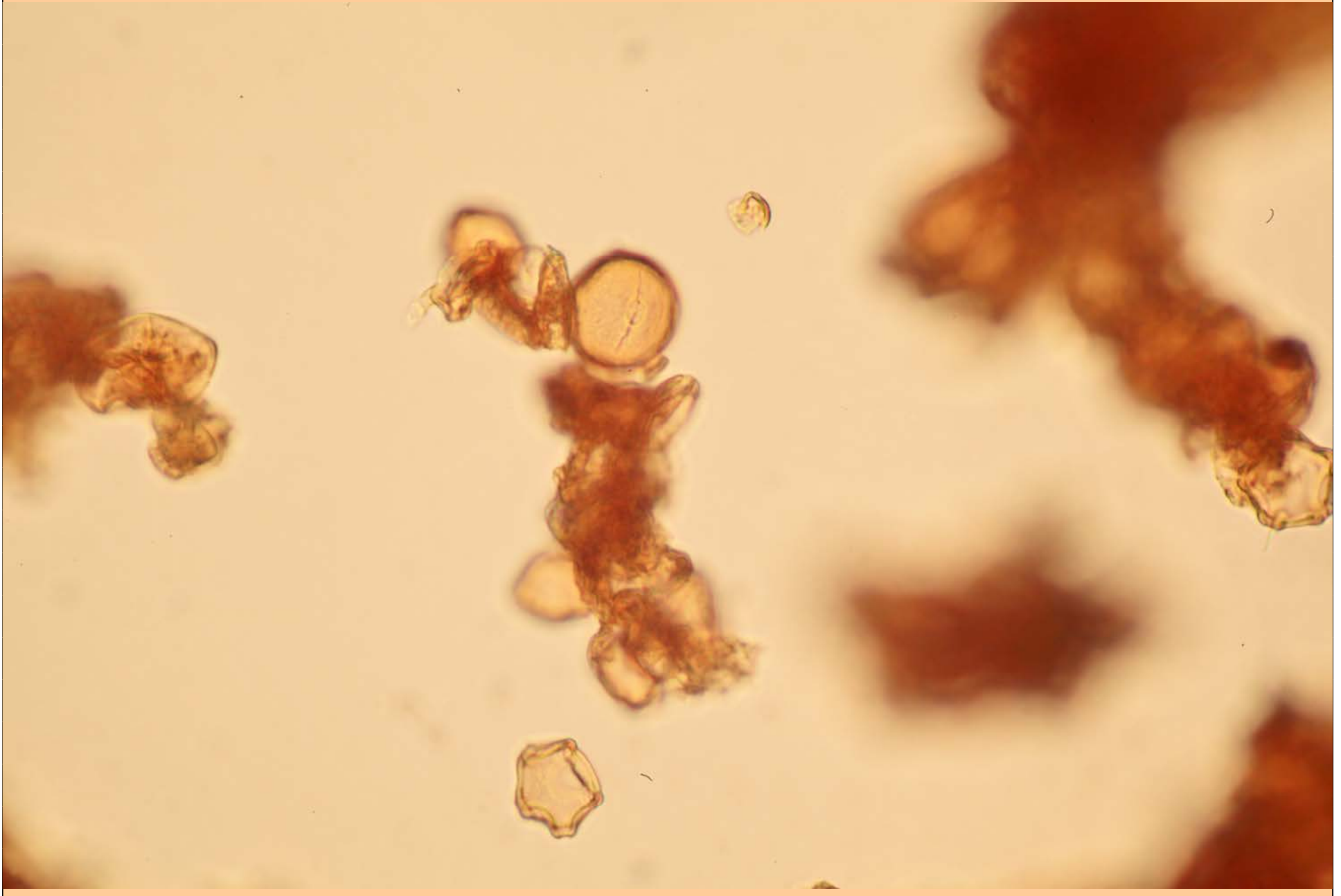

Cvetlični med

Fossilni pelod

Delavnica

- pogled v različne vrste medu pod mikroskopom
- pogled v fosilni pelod in semena
- pogled v referenčno zbirko peloda in semen / plodov istih rastlinskih vrst:

bukev, hrast, lipa, jesen, bor, smreka, žito, regrat, lan, mak

...